

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 606/2022 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om tolkning av jordmaterialets avfallskaraktär

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 606/2022 rd undertecknat av riksdagsledamot Jari Myllykoski /vänst:

Ser man till att den cirkulära ekonomin tas i beaktande vid utarbetandet av förordningen om återvinning av jordavfall i markbyggnad och vid reformen av promemorian om jordmaterial så att utnyttjande av jordmaterial verkligen möjliggörs på ett jämlikt sätt i hela Finland genom att minska kravet på planmässighet?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Den reglering som styr utnyttjande av jordmaterial som uppkommer i samband med byggverksamhet är till dels bristfällig och otydlig. Detta syns som variationer i myndighetstolkningar och leder ofta till att även icke-förorenat jordmaterial klassificeras som avfall i onödan och slutdeponeras på avstjälningsplatser. Å andra sidan kan den otydliga regleringen även leda till att jordmaterial med skadliga egenskaper deponeras på fel ställen utan tillsyn. Det osäkra rättsläget gör det svårare för företag och kommuner att planera sin markbyggnadsverksamhet. Samtidigt ökar kostnader för och negativa miljökonsekvenser av markbyggnadsverksamhet. Miljöministeriet har identifierat problem gällande bedömning av jordmaterialets avfallskaraktär, och syftet är att de facto kunna främja utnyttjande av jordmaterial genom reglering.

Utgångspunkten för avfallslagen är att icke-förorenad jord och annat naturligt förekommande material som grävs ut i samband med byggverksamhet eller annan motsvarande verksamhet och som med säkerhet och någorlunda omedelbart kommer att användas för byggnation i sitt naturliga tillstånd eller efter att ha förbehandlats genom sållning eller på något annat motsvarande sätt på den plats där grävningen utfördes eller någon annanstans motsvarar sällan de allmänna kännetecknen för avfall (RP 199/2010 rd, s. 63 och 146). Därför utgör säker och planmässig användning av icke-förorenat jordmaterial vanligen inte avfallshantering, men i många situationer kan det vara svårt att bedöma avfallskaraktären i flera faser med beaktande av de kriterier som beskrivs ovan samt att tolka resultat av bedömningen.

Planmässighet i återanvändning av jordmaterial och andra kriterier för bedömning av jordmaterialets avfallskaraktär har granskats närmare i den så kallade promemorian om jordmaterial som

miljöministeriet publicerat 2015. Enligt promemorian betyder kravet på återanvändningens planmässighet bland annat att innehavaren av jordmaterial kan visa med hänvisning till en plan att det finns ett verkligt behov av användning av jordmaterialet och att jordmaterialet verkligen ersätter annat material som används för det ifrågavarande ändamålet. I denna granskning kan det ha betydelse till exempel om mottagaren får en ersättning för mottagning av jordmaterialet. Ersättningen kan vanligen anses som ett bevis på att behovet av jordmaterial är sekundärt i förhållande till den ekonomiska vinst som erhålls från mottagning av jordmaterial. Till den planmässiga användningen hör även en uppskattning av mängden nödvändiga jordmaterial samt av längden på perioden under vilken jordmaterialen används i det planerade byggnadsobjektet. Promemorian om jordmaterial konstaterar att planmässigheten i användning av jordmaterial kan visas till exempel med hänvisning till en markanvändningsplan eller annan lagstadgad plan.

Miljöministeriet bereder för närvarande lagstiftning som syftar till att främja utnyttjande av jordmaterial som uppkommer i samband med byggande och annan motsvarande verksamhet. Miljöskyddslagen ska kompletteras med bestämmelser om utnyttjande av jordmaterial och statsrådets förordning som preciserar dessa bestämmelser ska antas. Regeringens proposition ska överlämnas till riksdagen under höstsessionen 2024.

De viktigaste frågorna i den nya regleringen ska vara definition av icke-förorenat jordmaterial, skyldighet att undersöka jordmaterial med eventuellt skadliga egenskaper och anmälningsförfarande gällande grävning, hantering och mellanlagring av dessa. Den nya regleringen harmoniserar myndighetsverksamhet, främjar säkert utnyttjande av eventuellt skadliga jordmaterial samt bidrar även till att jordmaterialets avfallskaraktär bedöms på ett ändamålsenligt sätt. Dessutom är syftet att granska och vid behov uppdatera kriterier för bedömning av jordmaterialets avfallskaraktär, särskilt i fråga om säker och planmässig användning av icke-förorenat jordmaterial, samt att ytterligare främja användning av dessa jordmaterial till exempel genom att underlätta deras mellanlagring genom bygglov i enlighet med den kommande bygglagen (RP 139/2022 rd, s. 176).

Regleringsreformen är i linje med målen i den markskyddslagstiftning som kommissionen för närvarande bereder, EU:s program för cirkulär ekonomi och den europeiska gröna given. Dessutom betonar EU-domstolens färskaste förhandsavgörande (C-238/21) att den nationella regleringen inte får skapa onödiga hinder för utnyttjande av jordmaterial.

Helsingfors 16.12.2022

Miljö- och klimatminister Maria Ohisalo